

Ως συντονιστής του μεγαλύτερου project παραγωγικού μετασχηματισμού που έγινε ποτέ στη χώρα, βρίσκομαι ανάμεσα σε ανώτατα στελέχη μεγάλων εταιρειών που υλοποιούν επενδύσεις. Ο μετασχηματισμός αυτός αφορά τη Δυτική Μακεδονία και τη Μεγαλόπολη, όπου επί 60 χρόνια η εξόρυξη και καύση λιγνίτη κυριαρχούσε στην πραγματική οικονομία.

Σήμερα, μετά από 10 χρόνια συρρίκνωσης της παραγωγής λιγνίτη για λόγους κυρίως οικονομικούς, αντιμετωπίζουμε μια τριπλή πρόκληση: την απομυθοποίηση ενός παραγωγικού προτύπου με βαθιές όμως ρίζες στην κοινωνία, την ανάσχεση των συνεπειών της εξάρτησης από το πρότυπο αυτό και τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών, με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξή τους.

Πρόκειται για μια πρόκληση συγκριτικά μεγαλύτερη σε σχέση με άλλες περιοχές της ΕΕ όπου η εξάρτηση από έναν μόνο κλάδο είναι μικρότερη, το παραγωγικό μοντέλο είναι ήδη διαφοροποιημένο και οι συνθήκες για μετασχηματισμό είναι καλύτερες.

Για την αντιμετώπιση της τριπλής αυτής πρόκλησης, η χώρα μας, εκτός από την ισχυρή πολιτική βούληση της κυβέρνησης, διαθέτει σήμερα εξασφαλισμένους οικονομικούς πόρους - ύψους 2 δισ. Ευρώ - που θα χρηματοδοτήσουν και ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο με αιχμή την «καθαρή» ενέργεια, τη βιομηχανία, την έξυπνη αγροτική παραγωγή, τον βιώσιμο τουρισμό, την τεχνολογία και την εκπαίδευση.

Δεν καταλήξαμε τυχαία στις προτεραιότητες αυτές. Αναλύσαμε σε βάθος τα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των περιοχών, μελετήσαμε τις αναπτυξιακές ανάγκες και τις δυνατότητές τους, εξετάσαμε τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και προσδιόρισαμε τα αναγκαία κίνητρα. Κάθετα, για κάθε μια από τις προτεραιότητες αυτές και οριζόντια, με νέους σχεδιασμούς σε κρίσιμα ζητήματα όπως η χωροταξία, οι δεξιότητες, οι φυσικές και ψηφιακές υποδομές, η διευκόλυνση και η υποστήριξη της επιχειρηματικής δράσης καθώς και τα επενδυτικά κίνητρα.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να γνωστοποιήσω ένα πολύ καλό νέο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε το νέο πλαίσιο για τις περιφερειακές ενισχύσεις που θα ισχύσει από την αρχή του 2022 μέχρι το τέλος του 2027. Το νέο αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει ειδική διάταξη που επιτρέπει την παροχή πρόσθετων ποσοστών κρατικών ενισχύσεων για τις περιοχές μετάβασης, σημαντικά αυξημένων σε σχέση με τα ισχύοντα σήμερα καθώς και σε σχέση με την αρχική πρόταση των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Οι αυξήσεις αυτές κυμαίνονται από 15-25% έναντι των ποσοστών που ισχύουν σήμερα, με τα νέα ποσοστά να φτάνουν στο 40-60% για τις μεγάλες επιχειρήσεις, 50-70% για τις μεσαίες και 60-80% για τις μικρές επιχειρήσεις. Τεκμηριώσαμε με συγκεκριμένα στατιστικά και επιστημονικά στοιχεία την αναγκαιότητα ειδικής αντιμετώπισης των περιοχών Δίκαιης Μετάβασης και πετύχαμε την αύξηση των μέγιστων ποσοστών ενίσχυσης. Τα ποσοστά αυτά, όπως τελικά εγκρίθηκαν, προσεγγίζουν -ουσιαστικά ταυτίζονται με- τους στόχους που είχε εξαγγείλει η κυβέρνηση, όταν παρουσιάσαμε το Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, το οποίο προέβλεπε σημαντικά κίνητρα για την προσέλκυση επενδύσεων ικανών να αντισταθμίσουν τις επιπτώσεις της μετάβασης και να εξασφαλίσουν νέες θέσεις εργασίας μέσα από τη δημιουργία αξιών σε διαφορετικούς κλάδους και τομείς.

Μετά από πολύμηνες συγκροτημένες παρεμβάσεις των ελληνικών αρχών, πετύχαμε επίσης να συμπεριλάβουμε και τα νησιά μας στις επιλέξιμες για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης περιοχές, ώστε και αυτά να επωφεληθούν από τα νέα, αυξημένα ποσοστά ενίσχυσης, που επίσης εγκρίθηκαν για τις Περιφέρειες του Βορείου και του Νοτίου Αιγαίου και της Κρήτης. Δημιουργούνται έτσι οι προϋποθέσεις για την υλοποίηση επενδύσεων στα νησιά οι οποίες θα περιορίσουν την εξάρτησή τους από τους παραδοσιακούς τομείς και θα επιτρέψουν την ουσιαστική συμμετοχή τους στη νέα οικονομία.

Με δυο λόγια, οι νέες Κατευθυντήριες Γραμμές παρέχουν πλέον τη δυνατότητα δημιουργίας νέων στρατηγικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων σε όλες τις περιοχές μετάβασης, με στόχο την αναγέννηση των τοπικών οικονομιών χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς, την εξασφάλιση των θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων. Με την ευκαιρία αυτή, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλα τα

πολιτικά και υπηρεσιακά στελέχη, καθώς και το IOBE που μας υποστήριξε, για τις άοκνες προσπάθειές τους οι οποίες συνέβαλαν καθοριστικά στο τελικό αποτέλεσμα.

Με τον τρόπο αυτόν, θέσαμε τις περιοχές μετάβασης στο επίκεντρο του εγχώριου αλλά και του διεθνούς επενδυτικού ενδιαφέροντος καθιστώντας τις ευκαιρίες απολύτως ορατές σε όλους. Θα αναφέρω τρία από τα πλεονεκτήματα των περιοχών αυτών: (Α) Τεράστιες υποδομές δικτύων που μέχρι σήμερα εξυπηρετούν την ηλεκτροπαραγωγή από λιγνίτη είναι εκεί για να «σηκώσουν» έργα ΑΠΕ, αποθήκευση ενέργειας, πράσινου υδρογόνου. (Β) Πολυάριθμο και έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό είναι εκεί για να στηρίξει νέες δραστηριότητες. (Γ) Τεράστιες εκτάσεις γης που μέχρι σήμερα ήταν δεσμευμένες για εξόρυξη, απελευθερώνονται, απορρυπαίνονται, αποκαθίστανται και θα αλλάξουν χρήση, για να υποδεχθούν επενδύσεις. Η ανάσταση της βιομηχανικής μας βάσης από ελπίδα, θα γίνει γεγονός. Να μην παραλείψω να αναφέρω τον φυσικό πλούτο και το πολιτιστικό απόθεμα των περιοχών που μπορεί, μέσα από τις κατάλληλες παρεμβάσεις και επενδύσεις, να αναδειχθούν και ως τουριστικός προορισμός.

Όλα αυτά υπό τρεις προϋποθέσεις: Ότι η ανάπτυξη θα γίνει με τρόπο οικονομικά αποδοτικό, κοινωνικά δίκαιο και προστατευτικό ως προς την φυσική και πολιτισμική κληρονομιά. Γιατί δε νοείται ανάπτυξη χωρίς να τηρούνται και οι τρεις προϋποθέσεις. Και για να τηρηθούν χρειάζεται ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς, με σαφείς κατευθύνσεις ως προς τους στόχους, τις προτεραιότητες, τους κανόνες και τις διαδικασίες για κάθε δραστηριότητα. Ειδικά οι κανόνες και οι διαδικασίες θα πρέπει να οδηγούν σε αποφάσεις και όχι σε ατελείωτες διαβουλεύσεις.

Ως προς την κοινωνική διάσταση επίσης, θα ήθελα να υπογραμμίσω τα ακόλουθα: Για να επιτύχουμε έναν αποτελεσματικό οικονομικό μετασχηματισμό, οι επενδύσεις πρέπει να έχουν ισχυρό κοινωνικό αντίκτυπο. Ας δούμε το παράδειγμα των σκανδιναβικών κρατών. Τα συστατικά του σχεδιασμού των κρατών αυτών είναι δυο: αφενός αναγνωρίζουν ότι κανένα κοινωνικό σύστημα δεν είναι βιώσιμο, εάν δε λειτουργεί αποτελεσματικά η οικονομία, και αφετέρου γνωρίζουν ότι καμία αναπτυξιακή πρόκληση δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί, εάν παραβλέπονται οι κοινωνικές αξίες. Σε αυτές τις κοινωνικές αξίες εντάσσω, εκτός από την απόκτηση δεξιοτήτων, τις κοινωνικές υποδομές, την επάρκεια και την ποιότητα της στέγασης και της θέρμανσης και, γενικά, ό,τι άλλο είναι αναγκαίο, προκειμένου οι κοινωνίες να μπορέσουν να διαχειριστούν τις αλλαγές που προκαλεί κάθε μετασχηματισμός.

Η επιτυχία θα κριθεί ωστόσο και από κάτι άλλο εξίσου σημαντικό. Την ποιότητα της συνεργασίας. Αυτήν επιδιώκουμε με διαρκή, ανοικτό και έντιμο διάλογο. Δεν αρκεί η αμφίδρομη επικοινωνία στην οποία σταματά ο διάλογος. Ο διάλογος πρέπει να έχει δυο απολήξεις: τη συμφωνία και την αμοιβαία στήριξη για την εφαρμογή της. Είμαι πεπεισμένος ότι αυτός είναι ο τρόπος για να κερδίσουμε το στοίχημα της ανάπτυξης. Και επειδή πάνω απ' όλα βρίσκεται ο άνθρωπος, η μετα-λιγνιτική εποχή θα είναι δίκαιη και επιτυχημένη μόνον με μια ισχυρή και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και με μια ακμάζουσα κοινωνία χωρίς διακρίσεις. Πολλοί είναι ακόμα δύσπιστοι. Άλλοι δικαιολογημένα και άλλοι αδικαιολόγητα. Όμως η δυσπιστία δεν μπορεί να αποτελεί άλλοθι για να παραμένουμε στάσιμοι.